

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. gruodžio 13 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2023/0285(NLE)

15135/1/23
REV 1

RECH 489
EDUC 418
COMPET 1082
IND 590
MI 944
EMPL 526

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: TARYBOS REKOMENDACIJA dėl Europos mokslinių tyrimų, inovacijų ir verslumo talentų pritraukimo ir išlaikymo Europoje sistemos

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m. ... d.

dėl Europos mokslinių tyrimų, inovacijų ir verslumo talentų pritraukimo ir išlaikymo Europoje sistemos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 182 straipsnio 5 dalį ir
292 straipsnio pirmą ir antrą sakinius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Komisijos rekomendacija 2005/251/EB¹ atliko svarbų vaidmenį remiant tyrėjus ir tyrėjų karjerą Sąjungoje. Europos mokslininkų chartija ir Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodeksas (toliau – Mokslininkų chartija ir kodeksas) tapo atskaitos taškais tyrėjams ir tyrėjų darbdaviams ar finansuotojams, padedantiems stiprinti Europos mokslinių tyrimų erdvę (toliau – EMTE) ir kurti patrauklesnę, atviresnę bei tvaresnę Sąjungos tyrėjų darbo rinką. Nuo 2008 m. taikoma Europos procedūra, kuria patvirtinamas institucijos įsipareigojimas ir pažanga įgyvendinant Mokslininkų chartijos ir kodekso principus bei Tyrėjams skirtą žmogiškųjų išteklių strategiją (toliau – HRS4R);

¹ 2005 m. kovo 11 d. Komisijos rekomendacija Nr. 2005/251/EB dėl Europos mokslininkų chartijos ir dėl Mokslininkų priėmimo į darbą elgesio kodekso (OL L 75, 2005 3 22, p. 67).

- (2) 2020 m. liepos 1 d. priimtame Komisijos komunikate, pavadintame „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“¹, pabrėžiama, kad tyrėjai yra mokslo ir inovacijų pirmosiose gretose ir kad jiems reikia konkrečių įgūdžių sėkmingam darbui akademinėje bendruomenėje ir už jos ribų. Jame numatyta apibrėžti tyrėjų įgūdžių taksonomiją, *inter alia*, siekiant sudaryti sąlygas statistiškai stebėti protų apykaitą, sukurti tyrėjams skirtą Europos kompetencijų sistemą ir padėti tyrėjams įgyti tarpsektoriniam judumui reikalingų įgūdžių. Pirmuoju pavyzdiniu Įgūdžių darbotvarkės veiksmu – Sąjungos įgūdžių paktu – remiamas įgūdžių tobulinimas ir perkvalifikavimas, pasitelkiant pramonės, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjų, socialinių partnerių ir viešųjų institucijų bendradarbiavimą įgyvendinant didelio masto partnerystės iniciatyvas įgūdžių srityje;

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“ (COM(2020) 274 final).

- (3) 2020 m. rugsėjo 30 d. priimtame Komisijos komunikate, pavadintame „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė (EMTE)“¹, pripažįstama, kad pasaulinėje konkurencinėje kovoje dėl talentų siekiant pritraukti ir išlaikyti geriausius tyrėjus Sąjungoje būtina taikyti karjeros raidos sąlygas ir kad mažų garantijų darbo sąlygos, ypač ankstyvosios karjeros tyrėjams, pastaraisiais metais tinkamai nepagerėjo. Jame taip pat akcentuojamas dažnas tyrėjų įgūdžių neatitikimas visuomenės ir ekonomikos poreikiams ir tai, kad svarbu skatinti tyrėjus siekti karjeros už akademinės bendruomenės ribų, apimant pramonės sektorių. Tame komunikate nurodoma, kad, siekiant stiprinti tyrėjų karjerą Europoje, reikia taikyti priemonių rinkinį, parengtą siekiant spręsti tokius klausimus kaip tyrėjų įgūdžių pripažinimas, tyrėjams skirtos kompetencijų sistemos sukūrimas, didesnis judumas ir akademinės bendruomenės bei pramonės subjektų mainų mechanizmai, tikslinio mokymo galimybės ir vieno langelio principu veikiantis portalas, kuriame visiems viešojo ir privačiojo sektorių tyrėjams galėtų būti teikiamos įvairios paramos paslaugos. Tame komunikate taip pat numatyta gerinti mokslinių tyrimų vertinimo sistemą, kad būtų teisingai ir tinkamai pripažįstama karjeros trajektorijų ir veiklos įvairovė, kuriomis geriau reaguojama į visuomenės poreikius;
- (4) 2020 m. gruodžio 1 d. Tarybos išvadose dėl naujos Europos mokslinių tyrimų erdvės pabrėžiama, kad patrauklių ir saugių darbo sąlygų kūrimas ir mokslinių tyrimų srities karjeros patrauklumo didinimas, atsižvelgiant į atvirąjį mokslą, lyčių lygybę, skaitmeninius įgūdžius, mokslinių tyrimų vertinimą, mokslinių tyrimų srities karjeros įvairinimą ir daugialypes karjeros trajektorijas, yra gyvybiškai svarbūs naujosios EMTE elementai, padedantys pritraukti ir išlaikyti kompetentingus tyrėjus;

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Nauja Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų erdvė (EMTE)“ (COM(2020) 628 final).

- (5) 2021 m. gegužės 28 d. Tarybos išvadose „Europos mokslinių tyrimų erdvės stiprinimas: patrauklios ir tvarios karjeros galimybių bei darbo sąlygų suteikimas tyrėjams ir protų apykaitos pavertimas tikrove“ pripažįstama, kad tyrėjai yra Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų pagrindas ir kad reikia labiau koordinuotų veiksmų Sąjungos lygmeniu, siekiant įveikti esamas problemas, su kuriomis susiduria tyrėjai, siekdami sąveikios ir tvarios mokslinių tyrimų srities karjeros – sudarant galimybes rinktis įvairias ir daugialypes karjeros trajektorijas, skatinti subalansuotą talentų judėjimą ir užtikrinti, kad Sąjunga taptų patrauklia kryptimi tyrėjams. Tose išvadose siūloma išanalizuoti galimą Mokslininkų chartijos ir kodekso raidą kuriant bendrą išsamią sistemą, kuri padėtų spręsti visus su tyrėjų karjera susijusius uždavinius, neapsiribojant vertybėmis ir principais, ir kurioje daugiausia dėmesio būtų skiriama visoms galimoms tyrėjų užimtumo sritims, ir prašo, kad 2022 m. Komisija pateiktų pasiūlymą. Į tą pasiūlymą įtrauktini tokie klausimai kaip įdarbinimas, paskatos ankstyvosios karjeros tyrėjams, karjeros įvairinimas ir kilimas karjeros laiptais, sąveikumas su visais visuomenės sektoriais, įskaitant pramonę, tyrėjų vertinimas, lyčių lygybė, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra ir geresnis EURAXESS ir kitų priemonių, tokių kaip „Europass“, valdymas ir paslaugos;

- (6) Tarybos rekomendacijoje (ES) 2021/2122 dėl Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų pakto¹ nurodoma, kad mokslinių tyrimų srities karjera ir judumas bei mokslinių tyrimų, tyrėjų ir institucijų vertinimas yra svarbios veiklos sritys Sąjungos bei valstybių narių bendrų veiksmų, kuriais remiama EMTE, prioritetinėse srityse, ir nustatytas bendras principų ir vertybių rinkinys, kuriuo grindžiami moksliniai tyrimai ir inovacijos Sąjungoje. Joje taip pat pabrėžiama, kad reikia daugiau dėmesio skirti ankstyvajam ir viduriniam tyrėjų karjeros etapams, įskaitant konkrečias kliūtis, su kuriomis tais etapais susiduria moterys;

¹ 2021 m. lapkričio 26 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/2122 dėl Europos mokslinių tyrimų ir inovacijų pakto (OL L 431, 2021 12 2, p. 1).

- (7) EMTE politikos darbotvarkėje, pridėtoje prie 2021 m. lapkričio 26 d. Tarybos išvadų „Europos mokslinių tyrimų erdvės valdymas ateityje“, numatyti specialūs veiksmai, kuriais siekiama „daryti pažangą siekiant reformuoti mokslinių tyrimų, tyrėjų ir institucijų vertinimo sistemą, kad būtų pagerinta jų kokybė, veiklos rezultatai ir poveikis“ ir „skatinti patrauklią ir tvarią mokslinių tyrimų srities karjerą, subalansuotą talentų apykaitą ir tarptautinį, tarpdisciplininį ir tarpsektorinį judumą visoje EMTE“. Pagal pastarąjį veiksma numatoma plėtoti Sąjungos karjeros mokslinių tyrimų srityje sistemą, atnaujinti esamas priemones ir iniciatyvas bei kurti naujas. Tai apima Mokslinių tyrimų srities karjeros stebėjimo centro įsteigimą, Mokslininkų chartijos ir kodekso raidą, EMTE talentų platformos kaip vieno langelio principu veikiančios internetinės prieigos prie EURAXESS paslaugų, tinklo ir portalų, įskaitant HRS4R ir RESAVER, sukūrimas, iniciatyvos „ERA4You“, kuria siekiama skatinti talentų judėjimą tarp sektorių ir visoje Sąjungoje, įgyvendinimo pradžia, keitimąsi gerosios praktikos pavyzdžiais, kiek tai susiję su mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemomis, siekiant remti subalansuotą protų apykaitą, ir naujos mokslinių tyrimų srities karjeros sistemos bandomojo projekto įgyvendinimą su Europos universitetų aljansais;
- (8) 2022 m. sausio 18 d. priimtame Komisijos komunikate, pavadintame „Europos universitetų strategija“¹, numatyta sukurti karjeros mokslinių tyrimų srityje sistemą, užtikrinant sinergiją su Europos patrauklios ir tvarios karjeros aukštojo mokslo srityje sistema, kuri turi būti pasiūlyta 2023 m.;

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl Europos universitetų strategijos (COM(2022) 16 final).

- (9) 2022 m. liepos 5 d. priimtame Komisijos komunikate, pavadintame „Naujoji Europos inovacijų darbotvarkė“¹, pripažįstama, kad inovacijų diegimas priklauso nuo sėkmingo talentingų žmonių pritraukimo, ugdymo ir išlaikymo bei įgūdžių įvairovės, ir pabrėžiama tarpsektorinio judumo svarba;
- (10) Tarybos rekomendacijoje (ES) 2022/2415 dėl pagrindinių žinių valorizacijos principų² pabrėžiama, kad svarbu investuoti į tyrėjų ir kitų mokslinių tyrimų ir inovacijų subjektų, įskaitant tarpininkus, kurių nuolatinis profesinis tobulėjimas yra labai svarbus, verslumo kultūros, praktikos, įgūdžių ir pajėgumų plėtojimą, kad kuo daugiau mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatų taptų visuomenei naudingais sprendimais. Pramonės subjektų ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo praktikos kodeksas padės įgyvendinti tą rekomendaciją;
- (11) Tarybos išvados dėl dokumento „Europos universitetų tinklų iniciatyva. Aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų, inovacijų ir visuomenės susiejimas: sudaryti sąlygas naujam Europos aukštojo mokslo aspektui“³ valstybių narių ir Komisijos prašoma skatinti Europos švietimo erdvės (EŠE), EMTE ir Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) aukštojo mokslo aspektų sinergiją;

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujoji Europos inovacijų darbotvarkė“ (COM(2022) 332 final).

² 2022 m. gruodžio 2 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2022/2415 dėl pagrindinių žinių valorizacijos principų (OL L 317, 2022 12 9, p. 141).

³ Tarybos išvados dėl dokumento „Europos universitetų tinklų iniciatyva. Aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų, inovacijų ir visuomenės susiejimas: sudaryti sąlygas naujam Europos aukštojo mokslo aspektui“ (OL C 221, 2021 6 10, p. 14).

- (12) tyrėjai yra vienas iš pagrindinių visuomenės išteklių. Jie atlieka mokslinius tyrimus, skatina inovacijas, prisideda prie visuomenės uždavinių sprendimo ir politikos formuotojams suteikti įrodymų informacija pagrįstų sprendimų priėmimo procesui. Tyrėjai yra aukštos kvalifikacijos talentai, turintys didelį potencialą geriau patenkinti darbo rinkos poreikius. Labai svarbu gerinti bendras tyrėjų darbo sąlygas ir aplinką, be kita ko, jiems siūlant patrauklius atlyginimus;
- (13) mokslinių tyrimų srities karjeros patrauklumo ir stabilumo didinimas visoje Sąjungoje yra vienas iš pagrindinių EMTE elementų. Todėl akivaizdu, kad mokslinių tyrimų srities karjerą reikia padaryti patrauklesnę ir įtraukesnę studentams bei absolventams ir sudaryti pagrindines sąlygas, reikalingas tam, kad talentingi tyrėjai būtų išlaikomi Sąjungoje ir kad ji taptų patrauklia bei konkurencinga vieta užsienio tyrėjams;

- (14) pagal programą „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ daugiau kaip 25 metus pagal bendrąsias mokslinių tyrimų ir inovacijų programas remiami tyrėjai iš viso pasaulio visais jų karjeros etapais, daugiausia dėmesio skiriant mokymui, įgūdžiams ir karjeros raidai. Ši programa organizacijoms – aukštojo mokslo institucijoms, mokslinių tyrimų organizacijoms, įmonėms ir t. t. – taip pat daro struktūrinį poveikį, nes įgyvendinant ją skleidžiama geroji patirtis ir didinamas tų organizacijų tarptautinis patrauklumas bei matomumas, visų pirma, plėtojant pažangias doktorantūros programas. Programa „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ padeda užtikrinti tarpsektorinį, tarpdalykinį ir geografinį judumą, ugdyti tyrėjų įgūdžius, šalinti lyčių nelygybę, išlaikyti talentingus tyrėjus ir į Europą pritraukti naujų talentų. Geriausios praktikos pavyzdžiu, visų pirma, galima laikyti programos „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ pramonės doktorantūros studijų programą, pagal kurią mokslinių tyrimų patirtimi, vieta ir doktoranto priežiūra vienodai dalijamasi tarp akademinės ir neakademinės įstaigos, kartu numatant sąlygas dėl akademinės standartų užtikrinimo. Tai svarbus ekosistemos subjektų sąveikos ir bendradarbiavimo pavyzdys: sudaromos palankios sąlygos įgyti universaliųjų įgūdžių bei naudotis tarpsektoriniu judumu ir padedama pramonei apsirūpinti reikiamais aukštos kvalifikacijos talentais, o tyrėjams – suprasti pramonės iššūkius, siekiant užtikrinti didesnes įdarbinimo galimybes ekosistemoje;

- (15) Eurostato duomenys rodo, kad Sąjungoje nuolat daugėja tyrėjų (skaičiuojant etato ekvivalentais). 2021 m. valstybėse narėse dirbo 2 mln. tyrėjų, t. y. 627 000 daugiau nei 2011 m. Daugiausia tyrėjų dirba verslo įmonių sektoriuje (56 %), aukštojo mokslo sektoriuje (32 %) ir viešajame sektoriuje (11 %). Svarbu palaikyti tokį daugėjimą užtikrinant tinkamą investavimą, infrastruktūrą ir politiką nacionaliniu ir Sąjungos lygmenimis, kuriais būtų remiamas mokslinių tyrimų srities karjeros patrauklumas, be kita ko, įvairovės, įtraukumo ir lyčių lygybės atžvilgiu ir kuriais visuose visuomenės sektoriuose būtų skatinama mokslinių tyrimų srities karjerą vertinanti kultūra;
- (16) reikia aiškos ir bendros termino „tyrėjas“ apibrėžties ir supratimo Sąjungos lygmeniu, pavyzdžiui, plačiai pripažintos apibrėžties, pateiktos Fraskačio vadove. Turėtų būti laikoma, kad tyrėjai – tai specialistai, vykduojantys mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą visuose sektoriuose, įskaitant: akademinę bendruomenę (aukštojo mokslo institucijos, mokslinių tyrimų organizacijos, mokslinių tyrimų infrastruktūros), verslą (įskaitant pramonę, startuolius, atskirtąsias įmones arba mažąsias ir vidutines įmones), viešojo administravimo įstaigas (įskaitant valdžios, politikos formavimo įstaigas, viešąsias laboratorijas ir sveikatos priežiūros sistemą) ir ne pelno sektorių. Tyrėjai gali papildomai dalyvauti įvairių rūšių veikloje bet kuriame ekonomikos ar visuomenės sektoriuje. Reikia dėti pastangas, kad tyrėjų karjera būtų visiškai pripažinta ir kad būtų pagerintas palyginamumas visose valstybėse narėse ir sektoriuose;

- (17) vykdant aukšto lygio mokslinius tyrimus ir inovacijas, reikalinga kitų specialistų parama. Tarp tokių specialistų atsiduria mokslinių tyrimų vadovai ir mokslinių tyrimų technikai, kurių profesija turi būti tinkamai pripažinta, be kita ko, atliekant tolesnę analizę ir užtikrinant suderinimą Sąjungos lygmeniu. Mokslinių tyrimų valdymo pajėgumai turėtų būti stiprinami apibrėžiant reikiamus įgūdžius ir kompetencijas, plėtojant atitinkamą mokymą, skatinant palyginamumą ir sudarant tokius įgūdžius ir kompetencijas turintiems asmenims sąlygas veiksmingai valdyti ir remti mokslinius tyrimus ir inovacijas;
- (18) 2022 m. buvo atnaujintas Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorius (toliau – ESCO) ir į jį įtrauktos patobulintos tyrėjų įgūdžių ir profesijų taksonomijos, taip apibrėžiant tyrėjams aktualias profesijas visuose darbo rinkos sektoriuose ir universaliuosius įgūdžius, kurie reikalingi tyrėjams. Įdiegus ESCO klasifikatorių „Europass“ sistemoje ir Europos užimtumo tarnybų tinkle (EURES), sudarytos palankesnės sąlygos įsisavinti tą patobulintą taksonomiją darbo rinkoje. Komisija turi vesti dialogą su Tarptautine darbo organizacija, siekiant, kad konkreči „tyrėjo“ kategorija būtų įtraukta į būsimas peržiūrėtas Tarptautinio standartinio profesijų klasifikatoriaus (ISCO), kuriuo grindžiamas ESCO klasifikatorius, redakcijas;

- (19) kaip pripažįstama Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 13 straipsnyje ir kaip nurodyta 2020 m. spalio 20 d. Bonos deklaracijoje dėl mokslinių tyrimų laisvės, 2020 m. lapkričio 19 d. Europos aukštojo mokslo erdvės Romos komunikate ir Tarybos rekomendacijoje (ES) 2021/2122, turi būti apsaugota akademinė laisvė ir mokslinių tyrimų laisvė, nes tai yra būtinos sąlygos, kad tyrėjai galėtų daryti pažangą mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje. 2022 m. sausio mėn. buvo paskelbtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl kovos su užsienio šalių kišimusi mokslinių tyrimų ir inovacijų – MTI – srityje; jame bendrais bruožais nusakyta geriausia praktika, kaip padėti aukštojo mokslo institucijoms ir mokslinių tyrimų organizacijoms apsaugoti savo pagrindines vertybes, įskaitant akademinę laisvę, sąžiningumą ir institucinį savarankiškumą, taip pat kaip apsaugoti savo darbuotojus, studentus, mokslinių tyrimų rezultatus ir turtą;

- (20) be galimos lyties aspekto sąveikos su kitomis pažeidžiamumo ar marginalizacijos aplinkybėmis, kurias lemia, pavyzdžiui etninė kilmė, negalia ir seksualinė orientacija, mokslinių tyrimų srities karjeros srityje reikia veiksmingai spręsti tebesitęsiančios lyčių nelygybės problemą – įskaitant vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą, šališkumą dėl lyties atliekant vertinimą ir pripažinimą, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros klausimus, taip pat smurtą dėl lyties – nes visa tai turi įtakos dalyvavimui ir karjeros raidai. Remiantis 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija¹, šiuo atžvilgiu gali būti svarbios institucinių pokyčių priemonės, pavyzdžiui, įtraukūs lyčių lygybės planai. Iš ataskaitos „SHE FIGURES 2021“ matyti, kad tyrėjų gretose moterų ir toliau yra nepakankamai – jos sudaro tik 33 % visų Sąjungos tyrėjų. Be to, toje ataskaitoje taip pat atskleista, kad aukštojo mokslo sektoriuje dirba daugiau tyrėjų moterų, palyginti su tyrėjais vyrais, o viešajame ir verslo sektoriuose jų procentinė dalis yra mažesnė. Visoje Sąjungoje aukštojo mokslo institucijose ne visą darbo dieną ir pagal mažų garantijų darbo sutartis dirba daugiau tyrėjų moterų, nei vyrų – 11 % moterų ir 7 % vyrų – ir moterys užima tik 26 % aukščiausių akademinių pareigų (profesoriaus arba lygiavertės tyrėjo pareigos). Todėl reikia konkrečių pastangų siekiant šalinti lyčių nelygybę, patiriamą einant mokslinių tyrimų srities karjeros keliu, ir spręsti nepakankamos moterų procentinės dalies mokslinių tyrimų ir inovacijų srities gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos sferose, taip pat nepakankamos jų procentinės dalies aukštojo mokslo sektoriuje problemą, kaip pabrėžta Europos universitetų strategijoje;

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020) 152 final).

- (21) siekiant remti visapusišką asmeninį ir profesinį tyrėjų, visų pirma ankstyvosios karjeros tyrėjų, tobulėjimą Sąjungoje, labai svarbu įveikti esamus iššūkius, kurie daro neigiamą poveikį bendrai Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemai ir mokslinių tyrimų vidaus rinkai. Tokie iššūkiai apima įdarbinimo ir darbo sąlygų aspektus, pavyzdžiui, skirtingą studijuojančių arba dirbančių doktorantų statusą valstybėse narėse, dažnus atvejus, kai įdarbinimas nėra atviras, skaidrus bei grindžiamas nuopelnais, mažas garantijas, susijusias su trumpalaikėmis projektais grindžiamomis sutartimis, nepakankamai lygias galimybes, tarpsektorinio judumo galimybių, kuriomis būtų galima pasinaudoti doktorantūros studijų metu ir darbo po tokių studijų laikotarpiu, trūkumą, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros trūkumą, šeimos priežiūrą, fizinei ir psichikos sveikatai skirtas gerovės priemonės ir socialinės apsaugos priemonių trūkumus, įskaitant sunkumus, susijusius su teisių perkeliamumu tarp sektorių ir valstybių narių;

- (22) ankstyvosios karjeros tyrėjų įsidarbinimo galimybėms ir karjeros raidai būtų naudingos specialios jų įdarbinimo paskatos, pavyzdžiui, finansinės paskatos ir socialinės apsaugos srities paskatos, įskaitant galimybes sudaryti neterminuotas darbo sutartis pagal 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvą 1999/70/EB¹. Šiuo atžvilgiu, be projektais grindžiamo finansavimo, galėtų būti skatinama moksliniams tyrimams plačiau taikyti bazinį finansavimą arba gyvavimo ciklo finansavimą. Baziniu finansavimu aukštojo mokslo institucijoms arba mokslinių tyrimų organizacijoms suteikiama garantuotos finansinės paramos perspektyva mainais už tam tikrus rezultatus ir kokybės standartų laikymąsi, o gyvavimo ciklo finansavimui būdingas pradinis varžymasis dėl finansavimo, kuris atnaujinamas, jei atlikus stebėseną pateikiamas teigiamas įvertinimas. Taip mokslinių tyrimų organizacijoms suteikiama galimybė parengti daugiau ilgalaikių mokslinių tyrimų strategijų ir priimti tvarius įsipareigojimus darbuotojų atžvilgiu, kartu naudojant projektais grindžiamą finansavimą, kad būtų toliau ieškoma naujų būdų;

¹ 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (OL L 175, 1999 7 10, p. 43).

- (23) kaip įtvirtinta Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 22 straipsnyje, kiekvienas, kaip visuomenės narys, turi teisę į socialinę apsaugą ir teisę, kad būtų įgyvendinamos jo orumui ir laisvam asmenybės vystymuisi būtinos ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės. „Europos socialinių teisių ramsčio“ skyriuje, kuriame įtvirtintas 15 principas, teigiama, kad į pensiją išėję darbuotojai ir savarankiškai dirbę asmenys turi teisę gauti jų įmokoms proporcingą ir adekvačias pajamas užtikrinančią pensiją. Vis dėlto judūs tyrėjai patiria sunkumų kaupdami tinkamas papildomas pensijas – dėl teisių įgijimo laikotarpių, didelių perkėlimo mokesčių, negausių žinių apie sudėtingus finansinius produktus ir administracinės naštos išeinant į pensiją. Todėl tyrėjams turėtų būti užtikrintos apsaugos priemonės, grindžiamos 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių¹;
- (24) projektas RESAVER, Komisijos remiama pensijų srities priemonė, kuria sprendžiami mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų profesinių pensijų klausimai ir kuri bus viena iš būsimos EMTE talentų platformos sudedamųjų dalių, turi galimybes spręsti socialinės apsaugos klausimus, su kuriais susiduria judūs tyrėjai. Tačiau ja naudotis trukdo ribotas informuotumas ir didelės administracinės ir teisinės kliūtys. Siekiant apsaugoti judžių tyrėjų teises į profesinę pensiją, turėtų būti teikiama informacija apie galimo judumo poveikį teisėms į pensiją, o mokslinius tyrimus atliekančios organizacijos turėtų svarstyti galimybes dalyvauti RESAVER;

¹ 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (2019/C 387/01) (OL C 387, 2019 11 15, p. 1).

- (25) tarpsektorinis, tarpdalykinis ir geografiškai subalansuotas judumas yra labai svarbus norint užtikrinti, kad mokslinių tyrimų srities karjera Sąjungoje būtų veiksmingesnė, tvaresnė ir patrauklesnė. Dėl tokio judumo bendra mokslinių tyrimų ir inovacijų sistema tampa konkurencingesnė ir padeda skatinti geresnį žinių kaupimą, sklaidą ir naudojimą, kartu skatinant nelineines ir diversifikuotas karjeros trajektorijas bei joms sudarant sąlygas. Tokių formų judumas, įskaitant virtualų judumą, turėtų būti propaguojamas, jam turėtų būti teikiamos paskatos ir jis turėtų būti tinkamai integruojamas į tyrėjų profesinį tobulėjimą, taip pat turėtų būti imamasi veiksmų, kuriais būtų šalinamos esamos bet kokio pobūdžio kliūtys, įskaitant, ribotą dotacijų perkeliamumą, administracinę naštą, susijusią, pavyzdžiui, su dalykinėmis kelionėmis, leidimų gyventi judiems tyrėjams pripažinimu, persikėlimo sunkumais, kalbos barjeru ar teisių į pensijų išmokas perkėlimu;
- (26) norint paskatinti sąveikią ir tarpsektorinę mokslinių tyrimų srities karjerą, reikia naujo požiūrio, pagal kurį vertinimo ir atlygio sistemoje karjera visuose sektoriuose turėtų vienodą vertę ir geografinis, tarpdalykinis ir tarpsektorinis judumas, karjeros pertraukos ar karjeros perkėlimas, įskaitant mokslininko atostogas ar vaiko priežiūros atostogas, nebūtų laikomi trūkumu, o tyrėjai vienodai svarbiomis laikytų karjeros galimybes akademinėje bendruomenėje ir už jos ribų. Daugialypė karjera, kuriai būdingas geografinis, sektorinis ir tarporganizacinis judumas, arba mišri karjera, kuriai būdingas sektorių derinimas vienu metu, nusipelno visiško pripažinimo ir turi būti laikomos lygiavertėmis linijinei karjerai, pastarąją suprantant kaip karjerą, kurioje progresija iš vienos pozicijos į kitą, paprastai toje pačioje srityje ar disciplinoje, vyksta tiesia linija;

- (27) kai kuriais atvejais doktorantūros studijos tebėra, visų pirma, orientuotos į būsimą karjerą akademinėje bendruomenėje ir jose nepakankamai atsižvelgiama į įvairesnes profesijas atitinkamuose sektoriuose ar į verslumo skatinimo tyrėjų tarpe svarbą. Siekiant užtikrinti geresnės karjeros galimybes, tarpsektorinį judumą ir inovacijas ir didesnį mokslinių tyrimų srities karjeros Sąjungoje patrauklumą, labai svarbu tyrėjams suteikti ne tik stiprių mokslinių tyrimų srities įgūdžių, bet ir universaliųjų įgūdžių, pasitelkiant formalųjį mokymą ir savišvietą;
- (28) tyrėjams skirta Europos kompetencijų sistema (toliau – „ResearchComp“), kurią Komisija parengė konsultuodamasi su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, atliks svarbų vaidmenį suteikiant tyrėjams įvairių universaliųjų įgūdžių ir panaikinant įgūdžių atotrūkį tarp akademinės bendruomenės ir visų kitų atitinkamų sektorių. Atsižvelgiant sistemoje aprašytas kompetencijas ir remiantis keitimusi geriausia praktika galėtų būti plėtojami tyrėjams skirti mokymai, įskaitant doktorantūros studijas, kad būtų sudarytos sąlygos visą gyvenimą trunkančiam tyrėjų įgūdžių tobulinimui ir persikvalifikavimui. Reikėtų tinkamų formaliojo mokymo ir savišvietos galimybių, įskaitant mokymą darbo vietoje, pripažinimo ir patvirtinimo mechanizmų;

- (29) siekiant užtikrinti, kad tyrėjų mokymas būtų plėtojamas arba bendrai plėtojamas remiantis faktiniais įgūdžių poreikiais, galėtų būti skatinama akademinės bendruomenės, pramonės, verslo, viešojo administravimo, ne pelno sektoriaus ir visų kitų atitinkamų ekosistemos subjektų sąveika ir bendradarbiavimas, įskaitant, pavyzdžiui, stažuotes ar darbo stebėjimą. Šiuo atžvilgiu būtų galima atsižvelgti į inovatyvių doktorantūros studijų principus, išdėstytus 2011 m. EMTE Žmogiškųjų išteklių ir judumo iniciatyvinės grupės priimtoje ataskaitoje, taip pat į 2022 m. gruodžio 2 d. Tarybos rekomendaciją (ES) 2022/2415 dėl pagrindinių žinių valorizacijos principų¹, kurioje pabrėžiama, kad reikia sukurti tokią sistemą, kuri būtų palanki verslumui tyrėjų naudai;
- (30) siekiant pagerinti žinių valorizaciją ir novatoriškų idėjų transformavimą į naujas paslaugas ir produktus, turinčius didesnę įsisavinimo rinkoje, tvaraus augimo, inovacijų ir naudos visuomenei potencialą, labai svarbu tyrėjų tarpe ugdyti verslų mąstymą ir susijusias kompetencijas, įskaitant kompetencijas, reikalingas ieškant investuotojų ir kapitalo. Kad verslumo trajektorija būtų sėkminga, intelektinis turtas, toks kaip leidiniai, duomenys, praktinė patirtis ir intelektinė nuosavybė, turi būti tinkamai suprantamas ir veiksmingai valdomas, kaip išdėstyta 2022 m. gruodžio 2 d. Tarybos rekomendacijoje (ES) 2022/2415 dėl pagrindinių žinių valorizacijos principų¹;

¹ 2022 m. gruodžio 2 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2022/2415 dėl pagrindinių žinių valorizacijos principų (OL L 317, 2022 12 9, p. 141).

- (31) siekiant užtikrinti tarpsektorinį talentų judėjimą, geresnį darbo vietų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje sąveikumą tarp sektorių, reikia derinti įvairias ir papildomas priemones nacionaliniu ir Sąjungos lygmenimis, laikantis akademinės laisvės ir institucinės autonomijos principų, įskaitant sistemos reformą. Politikos metodas, apimantis tarpusavio mokymąsi, grindžiamą sėkmingais tarpsektorinių judumo programų modeliais, gali padėti stiprinti abipusiai naudingą akademinės bendruomenės ir neakademių sektorių bendradarbiavimą ir inovacijų ekosistemas, gerinti tyrėjų, novatorių ir kitų talentų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, įskaitant įgūdžių tobulinimą, kad būtų stiprinami paramos pajėgumai, bei sustiprinti įdarbinimo sistemą ir skatinti tyrėjų verslumo įgūdžių ugdymą;
- (32) tyrėjai ne visada žino apie esminį politikos formavimo vaidmenį mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje ir apie mokslo vaidmenį formuojant politiką. Abu matmenys gali turėti įtakos mokslinių tyrimų srities karjeroms bendrai, taip pat tie matmenys gali turėti įtakos mokslinių tyrimų bei inovacijų sistemai. Siekiant užtikrinti, kad tyrėjai aktyviau dalyvautų formuojant politiką ir kad visos jų karjeros metu būtų pripažinta politikai skirta jų mokslinė veikla, šį supratimą yra svarbu įtraukti į doktorantūros studijų programas ir jomis šį supratimą skatinti;

- (33) tyrėjai, ypač pradedantieji, turėtų būti informuoti apie galimybes visuose sektoriuose ir apie galimybę pasinaudoti tomis galimybėmis siekiant išplėsti savo asmeninio ir profesinio tobulėjimo spektrą. Tyrėjų poreikiams pritaikytoms profesinio konsultavimo ir paramos paslaugoms tenka svarbus vaidmuo skatinant tarpsektorinį, tarpdalykinį, geografinį ir virtualų judumą ir galimybę plėtoti verslo veiklą. Turėtų būti skatinamas tarpinstitucinis judumas, visų pirma tarp skirtingų aukštojo mokslo institucijų ir mokslinių tyrimų organizacijų profilių ir įvairių bei lanksčių akademinių krypčių, be kita ko, šalinant kliūtis, susijusias su ankstesnėje institucijoje įgytomis ir naujojoje institucijoje reikalaujamomis kompetencijomis;
- (34) mokslinių tyrimų vertinimas turėtų sudaryti sąlygas įvertinti tyrėjų ir mokslinių tyrimų rezultatus, kad būtų užtikrinta aukščiausia kokybė ir poveikis. Kaip pabrėžta 2022 m. Paryžiaus raginime dėl mokslinių tyrimų vertinimo, apimties tyrimo ataskaitoje „Mokslinių tyrimų vertinimo sistemos reformos įgyvendinimas“ (angl. „Towards a reform of the research assessment system“), kurią Komisija paskelbė 2021 m. ir kuri grindžiama plataus masto konsultacijomis su suinteresuotaisiais subjektais, 2022 m. birželio 10 d. Tarybos išvadose „Mokslinių tyrimų vertinimas ir atvirojo mokslo įgyvendinimas“ ir 2022 m. liepos mėn. paskelbtame Susitarime dėl mokslinių tyrimų vertinimo reformos, siekiant tinkamai įvertinti rezultatus, reikia pripažinti vis įvairesnius mokslinių tyrimų rezultatus, veiklą ir praktiką, įskaitant bendradarbiavimą ir atvirą dalijimąsi rezultatais, ir užtikrinti aukštus mokslinių tyrimų etikos standartus bei mokslinių tyrimų socialinį poveikį. Todėl tyrėjų vertinimo srityje turėtų būti pereita prie labiau subalansuoto požiūrio į kiekybinį ir kokybinį mokslinių tyrimų vertinimą, pirmenybę teikiant kokybiniam vertinimui ir tarpusavio vertinimui, kartu pasitelkiant atsakingą kiekybinių rodiklių naudojimą;

- (35) siekiant sustiprinti karjeras akademinėje srityje, net aukščiausių pareigų lygmeniu, reikia skaidrios, struktūrizuotos, įtraukios ir lyčių lygybės principu pagrįstos karjeros pradžios ir augimo sistemos. Šiuo tikslu valstybių narių ir mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų lygmeniu galėtų būti svarstoma galimybė rengti sistemas, panašias į karjeros raidos, garantuojančios nuolatinį darbą, sistemą ir traktuojamas kaip apibrėžtą tvarką, pagal kurią nuo terminuotos darbo sutarties teigiamo vertinimo atveju gali būti pereita prie nuolatinės darbo vietos;
- (36) nepaisant Sąjungos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis dedamų pastangų, talentų nutekėjimo iš mažiau išsivysčiusių Sąjungos regionų problema išlieka, kaip akcentuojama Komisijos komunikate, pavadintame „Specialistų potencialo išnaudojimas Europos regionuose“¹, ir reikia papildomų priemonių, kad būtų užtikrintas labiau subalansuotas geografinis tyrėjų judumas. Remiantis 2021–2022 m. Komisijos atliktomis talentų apykaitos analizėmis, esamų Sąjungos lygmens veiksmų, kuriais skatinama labiau subalansuota talentų apykaita, indėlis yra teigiamas, tačiau jose taip pat nustatyti vis dar aktualūs iššūkiai ir siūlomi protų pritraukimo būdai. Šiuo atžvilgiu labai svarbus vaidmuo tenka pažangiai mokslinių tyrimų aplinkai – įskaitant mokslinių tyrimų infrastruktūras, – patrauklioms darbo sąlygoms ir profesinę kvalifikaciją bei vykdomą veiklą atitinkančio atlygio lygiui, tačiau tam dažnai reikalingos nacionalinių mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų reformos. Turėtų būti laikomasi politikos požiūrio, kuriuo siekiama remti ir skatinti tokias sistemų pertvarkas, įskaitant tarpusavio mokymosi veiklą, grindžiamą sėkmingais būdais, sudariusiais sąlygas užtikrinti labiau subalansuotą talentų apykaitą valstybėse narėse;

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Specialistų potencialo išnaudojimas Europos regionuose“, 2023 m. sausio 17 d. (COM(2023) 32 final).

- (37) remti tyrėjų judumą ir karjeros raidą, kartu užtikrinant tvarų mokslinių tyrimų ir inovacijų srities talentų rezervą ir stiprinant Sąjungos ir pasaulio mokslinį bendradarbiavimą, yra pagrindinis EURAXESS – unikalios visos Europos iniciatyvos, pagal kurią tyrėjams ir jų šeimoms nemokamai teikiamos informacijos ir paramos paslaugos, – tikslas. Siekiant toliau remti šį tikslą, EURAXESS informacijos teikimo ir paramos tyrėjams ir aukštojo mokslo institucijoms bei mokslinių tyrimų organizacijoms veikla galėtų būti išplėsta, užtikrinant optimizuotą paslaugų ir valdymo struktūrą, geresnę skaitmeninę ir naudotojų patirtį ir sąveikumą su kitomis Sąjungos iniciatyvomis, pavyzdžiui, „Europass“ ir EURES. EURAXESS informacinių portalų ir paslaugų veiksmingumui ir nuoseklumui pasitarnautų tvirtos nacionalinės tarpinės organizacijos;

- (38) kad išliktų konkurencinga pasauliniu mastu, Sąjunga turi tapti patrauklesne talentams iš viso pasaulio, kartu vengdama talentų nutekėjimo iš besivystančių šalių. 2022 m. balandžio 27 d. priimtame Komisijos komunikate, pavadintame „Ilgūdžių ir talentų pritraukimas į ES“¹, pabrėžiama, kad Sąjunga turi didinti savo patrauklumą pasaulio talentams, visų pirma skatindama inovacijas ir verslumą Sąjungoje ir ieškodama tolesnių galimybių teisėtai migracijai į Sąjungos vidutinės trukmės ir ilgesniu laikotarpiu. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2021/1883² peržiūra buvo svarbus žingsnis siekiant padidinti Sąjungos patrauklumą, kad aukštos kvalifikacijos migrantai galėtų naudotis geresnėmis teisėmis, taip pat greitesnėmis ir labiau supaprastintomis procedūromis. Be to, tuos tikslus įgyvendinti padeda Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/801³, kuria studentams ir tyrėjams sudaromos sąlygos lengviau atvykti į Sąjungą ir didinamas atvykimo čia patrauklumas, kartu – didesnėmis judumo Sąjungos viduje teisėmis – skatinant žinių ir ilgūdžių apykaitą;

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Ilgūdžių ir talentų pritraukimas į ES“ (COM(2022) 657 final).

² 2021 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2021/1883 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą sąlygų, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2009/50/EB (OL L 382, 2021 10 28, p. 1).

³ 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/801 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi, savanoriškos tarnybos, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų ir dalyvavimo *Au pair* programoje tikslais sąlygų (OL L 132, 2016 5 21, p. 21).

- (39) Mokslininkų chartija ir kodeksas yra peržiūrimi siekiant reaguoti į naują realybę ir dabartinius iššūkius, su kuriais susiduria tyrėjai ir institucijos, įskaitant geresnį lyčių pusiausvyros, lyčių lygybės ir įtraukumo integravimą, apimant priemones, kuriomis siekiama užtikrinti mokslinių tyrimų aplinką be smurto dėl lyties, taip pat į atvirojo mokslo praktiką. Naujoji Tyrėjų chartija, pateikta šios rekomendacijos II priede, racionalizuojama siekiant supaprastinti jos įgyvendinimą ir paskatinti ją taikyti ne tik akademiname sektoriuje. Visos tyrėjus įdarbinančios arba jiems finansavimą teikiančios organizacijos raginamos patvirtinti naująją Tyrėjų chartiją. Laikoma, kad organizacijos, patvirtinusios galiojančios Mokslininkų chartijos ir kodekso principus, pritaria ir naujajai Tyrėjų chartijai. Tai, visų pirma, turėtų būti taikoma institucijoms, pradėjusioms ar užbaigusioms HRS4R procesą, kurio pirmasis žingsnis – patvirtinti Tyrėjų chartiją;

- (40) reikia įsteigti Mokslinių tyrimų srities karjeros stebėjimo centrą, kuriame geriausi dabartiniai Sąjungos duomenys būtų sutelkti vienoje vietoje, siekiant stebėti, kaip įgyvendinamos priemonės, skirtos mokslinių tyrimų srities karjeroms ir sistemos reformoms stiprinti. Jis turėtų padėti tenkinti valstybių narių ir mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų duomenų poreikius, susijusius su mokslinių tyrimų srities karjerai skirtos politikos pritaikymu ir plėtojimu. Be to, jis turėtų padėti tyrėjams geriau suprasti iššūkius bei galimybes ir skatinti Europos mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų patrauklumą didžiausiems talentams. Kai aktualu, reikėtų apsvarstyti galimybę užmegzti ryšius su Europos aukštojo mokslo sektoriaus stebėjimo centru, kurį įsteigti pasiūlyta Europos universitetų strategijoje. Taikant Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/1700¹ surinkti duomenys galėtų būti pritaikyti siekiant reaguoti į Mokslinių tyrimų srities karjeros stebėjimo centro naudotojų poreikius;

¹ 2019 m. spalio 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1700, kuriuo nustatoma bendra Europos statistikos, susijusios su asmenimis ir namų ūkiais ir pagrįstos iš imčių surinktais individualaus lygmens duomenimis, sistema, iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 808/2004, (EB) Nr. 452/2008 ir (EB) Nr. 1338/2008 ir panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1177/2003 ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 577/98 (OL L 261 I, 2019 10 14, p. 1).

- (41) kad Europos mokslinių tyrimų, inovacijų ir verslo talento pritraukimo ir išlaikymo Sąjungoje sistema sėkmingai veiktų, būtini valstybių narių ir visų susijusių suinteresuotųjų subjektų įsipareigojimai. Visų pirma, aukštojo mokslo institucijų aljansai, pavyzdžiui, tie, kurie yra įsteigti pagal Europos universitetų tinklų iniciatyvą ir remiami programa „Erasmus+“ bei bendrosiomis mokslinių tyrimų ir inovacijų programomis, taip pat platesnis aukštojo mokslo sektorius, mokslinių tyrimų organizacijos ir visi atitinkami suinteresuotieji subjektai galėtų būti skatinami dalyvauti savanoriškai ir laikantis principo „iš apačios į viršų“ ir prisidėti prie plataus sistemos įgyvendinimo išbandant atitinkamą veiklą;
- (42) tos rekomendacijos turėtų būti įgyvendinamos tinkamai atsižvelgiant į didelę nacionalinių mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų bei aplinkybių įvairovę ir aukštojo mokslo institucijų bei mokslinių tyrimų organizacijų institucinio savarankiškumo principą visoje Sąjungoje,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

Tyrėjai, mokslinių tyrimų vadovai ir mokslinių tyrimų technikai Europos mokslinių tyrimų erdvėje

1. Šioje rekomendacijoje vartojamų terminų apibrėžtys:

tyrėjai – specialistai, kurie užsiima naujų mokslo žinių sumanymu arba kūrimu, remdamiesi originaliomis koncepcijomis ar hipotezėmis. Jie atlieka mokslinius tyrimus ir tobulina arba kuria koncepcijas, teorijas, modelius, infrastruktūras, metodikas, aparatūrą, programinę įrangą ar operacinius metodus. Tyrėjai gali visą arba dalį savo laiko dalyvauti įvairių rūšių veikloje, tokioje kaip fundamentiniai arba taikomieji moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra, mokslinių tyrimų įrangos eksploatavimas, bet kuriame ekonomikos ar visuomenės sektoriuje, taip pat dalyvauti skleidžiant bei valorizuojant mokslinių tyrimų rezultatus. Be to, dalį savo laiko jie gali, be kita ko, užsiimti projektų valdymu, mokymu, mentoryste, parama įrodymais grindžiamam politikos formavimui, atvirojo mokslo praktika, žinių ir technologijų perdavimo veikla ir mokslo komunikacija. Tyrėjai nustato naujos mokslinių tyrimų ir plėtros veiklos galimybes, ją planuoja ir valdo, naudodamiesi aukšto lygio įgūdžiais ir žiniomis, įgytais dalyvaujant formaliojo švietimo ir mokymo veikloje arba per patirtį.

2. Tyrėjai gali užsiimti vienodai svarbia veikla visuose mokslinius tyrimus ir inovacijas vykdančiuose sektoriuose, įskaitant akademinę bendruomenę, verslo, viešojo administravimo, taip pat ne pelno sektorių, kur jų įgūdžiai, žinios ir nuostatos gali būti naudingi Europos visuomenei, mokslinių tyrimų bei inovacijų sistemai ir ekonomikai.

3. Karjera mokslinių tyrimų valdymo srityje gali užsiimti tyrėjai ir kiti specialistai, siekdami valdyti ir remti mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą. Karjera mokslinių tyrimų valdymo srityje turėtų būti tinkamai apibrėžta ir Sąjungos lygmeniu pripažinta nustatant atitinkamus įgūdžius ir kompetencijas, kad būtų stiprinami mokslinių tyrimų vadovų profesiniai gebėjimai, sudaromos galimybės rengti atitinkamą mokymą ir skatinamas palyginamumas. Mokslinių tyrimų vadovai gali atlikti įvairias užduotis, pavyzdžiui:
- a) racionalizuoti arba sudaryti palankesnes sąlygas mokslinių tyrimų ir inovacijų planavimui, plėtojimui, valdymui, administravimui, stebėsenai, komunikacijai, valorizacijai ir randamų, prieinamų, sąveikių ir pakartotinai panaudojamų duomenų (FAIR duomenų) valdymui;
 - b) užtikrinti, kad būtų laikomasi politikos tikslų, finansavimo programų reikalavimų, finansinių taisyklių ir teisinių nuostatų;
 - c) didinti mokslinių tyrimų ir inovacijų projektų arba sistemų veiksmingumą ir efektyvumą;
 - d) didinti mokslinių tyrimų ir inovacijų poveikį politikai ir visuomenei;
 - e) remti mokslinių tyrimų ir inovacijų politikos, programų ir projektų rengimą ir įgyvendinimą.

4. Mokslinių tyrimų technikai yra specialistai, kurių pagrindinėms užduotims atlikti reikia aukšto lygio techninių žinių, mokymo ir patirties vienoje ar keliuose inžinerijos, gamtos ir gyvybės mokslų arba socialinių ir humanitarinių mokslų srityse. Jie dalyvauja vykdant mokslines ir technines užduotis, susijusias su koncepcijų ir operacinių metodų taikymu bei mokslinių tyrimų įrangos naudojimu, paprastai prižiūrint tyrėjams. Mokslinių tyrimų technikams tenka itin svarbus vaidmuo vykdant aukšto lygio mokslinius tyrimus ir inovacijas. Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę tinkamai apibrėžti ir pripažinti mokslinių tyrimų technikų karjerą nacionaliniu lygmeniu.
5. Visi tyrėjai, nepriklausomai nuo jų statuso ir užimtumo sektoriaus, turėtų būti suskirstyti pagal šiuos profilius:
- a) R1 – pradedantysis tyrėjas: tyrėjai, kurių atliekamiems moksliniams tyrimams vadovaujama tol, kol jie įgyja doktorantūros ar lygiaverčio lygio kompetenciją ir patirtį;
 - b) R2 – patvirtintas tyrėjas: doktorantūros ar lygiaverčio lygio kompetenciją ir patirtį turintys tyrėjai, kurie plėtodami savo mokslinius tyrimus, pritraukdami finansavimą arba vadovaudami mokslinių tyrimų grupei dar nepasiekė reikšmingo nepriklausomumo lygio;

- c) R3 – pripažintas tyrėjas: doktorantūros ar lygiaverčio lygio kompetenciją ir patirtį turintys tyrėjai, gebantys nepriklausomai plėtoti savo mokslinius tyrimus, pritraukti finansavimą arba vadovauti mokslinių tyrimų grupei;
- d) R4 – pirmaujantysis tyrėjas: doktorantūros ar lygiaverčio lygio kompetenciją ir patirtį turintys tyrėjai, kuriuos jų kolegos pripažįsta kaip pirmaujančius savo mokslinių tyrimų srityje.

6. Šioje rekomendacijoje R1 ir R2 profiliai turėtų būti laikomi ankstyvosios karjeros tyrėjais, o R3 ir R4 profiliai – vyresniaisiais tyrėjais.

Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti visų konkrečiai tyrėjams skirtų laisvų darbo vietų atveju įtraukti nuorodas į profilius, arba, kai aktualu, paraginti aukštojo mokslo institucijas ir mokslinių tyrimų organizacijas tai padaryti.

Profiliai nebūtinai turėtų būti laikomi laipsniškos karjeros etapais.

Nebaigtinis įvairių sektorių tyrėjų profesijų pagal R1–R4 profilius pavyzdžių sąrašas pateiktas I priede.

Tyrėjų karjeros pripažinimas, sąveikumas ir palyginamumas

7. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama skatinti ir remti visišką tyrėjų karjerų pripažinimą, taip pat vienodą požiūrį į skirtingas karjeras ir vienodą jų atlygį, neatsižvelgiant į užimtumo ar veiklos sektorių, ir imtis rėmimo priemonių, kad būtų užtikrintas visiškas jų sąveikumas ir palyginamumas visose valstybėse narėse, sektoriuose ir institucijose.
8. Valstybės narės galėtų skatinti ir remti nelinijinę, daugialypę karjerą ir mišrią trajektoriją, ir ji turėtų būti pripažįstama taip pat, kaip linijinė karjera, duodanti daugialypių profesinių rezultatų.
9. Valstybėms narėms rekomenduojama įgyvendinti naujas Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijų ir profesijų klasifikatoriaus versijas ir naujinius, ypatingą dėmesį skiriant tyrėjų profesijoms ir įgūdžiams.
10. Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti visų sektorių žmogiškųjų išteklių biurus nustatyti tyrėjų karjeros struktūras pagal šios rekomendacijos 5 punkte nurodytus profilius.

11. Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti ir remti atvirą, skaidrią ir nuopelnais grindžiamą kandidatų atranką ir įdarbinimą, nevertinant kandidatų nepalankiai dėl karjeros pertraukų ar nelinijinės, daugialypės karjeros ar mišrios trajektorijos.
12. Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti, kad būtų laikomasi kolektyvinių sutarčių ir veiksmingo socialinio dialogo, ir imtis rėmimo veiksmų, kad tyrėjų darbdaviai ir finansuotojai suteiktų patrauklias, įtraukias ir konkurencingas mokslinių tyrimų ir darbo sąlygas, kuriomis tyrėjai būtų vertinami, skatinami ir remiami. Tokie rėmimo veiksmai, be kita ko, galėtų būti:
 - a) suteikti proporcingą atlyginimą, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą ir lanksčias darbo sąlygas, kurios padeda derinti asmeninį gyvenimą, šeimą, priežiūrą, sveikatą, saugumą ir bendrą gerovę, nedarant poveikio karjerai;
 - b) užtikrinti lyčių lygybę, lyčių pusiausvyrą, lygias galimybes ir įtraukumą tyrėjams iš visų sluoksnių, įskaitant nepakankamai atstovaujamas ir marginalizuotas grupes, ir skatinti mokslinius tyrimus atliekančias ir finansuojančias organizacijas naudoti, įgyvendinti ir stebėti institucinių pokyčių priemones, pavyzdžiui, įtraukius lyčių lygybės planus, kuriuose būtų numatytos galimybės lyčių ir kitų socialinių kategorijų tarpusavio sąsajoms, laikantis naujos Europos mokslinių tyrimų erdvės sistemos ir Europos universitetų strategijos;

- c) apsaugoti mokslinių tyrimų laisvę nuo bet kokių galimų apribojimų ar kišimosi, įskaitant užsienio subjektų taikomus apribojimus ar kišimąsi;
- d) teikti tyrėjams specialią institucinio lygmens paramą, susijusią su administracinių pareigų vykdymu;
- e) imtis ryžtingų veiksmų siekiant kovoti su nesaugumo reiškiniu ir remti darbo vietų saugumą bei stabilumą. Tai galėtų savanoriškai paskatinti nustatyti didžiausią terminuotų darbo sutarčių skaičiaus ribą organizacijoje, palyginti su bendrais tyrėjų žmogiškaisiais ištekliais. Kai vykdomos nuolatinės, ilgalaikės arba dažnai pasikartojančios mokslinių tyrimų užduotys, kaip tinkama priemonė rekomenduojamos nuolatinės arba neterminuotos darbo sutartys. Pagal terminuotas darbo sutartis dirbantiems tyrėjams turėtų būti taikomos konkrečios priemonės, kaip nurodyta šios rekomendacijos 29 punkte, kuriomis būtų skatinama jų karjeros raida ir tęstinumas;
- f) apsvarstyti galimybes naudoti įvairius finansavimo modelius, pvz., bazinį, gyvavimo ciklo ar projektais grindžiamą finansavimą, kad mokslinių tyrimų organizacijos galėtų parengti daugiau ilgalaikių mokslinių tyrimų strategijų ir priimti stabilesnius įsipareigojimus darbuotojams;

g) suteikti galimybę naudotis tinkama socialine apsauga, neatsižvelgiant į užimtumo formą, nedarant poveikio valstybių narių teisei nustatyti pagrindinius savo socialinės apsaugos sistemų principus. Tokios priemonės galėtų būti susijusios su šiomis socialinės apsaugos sritimis, jei jos yra numatytos valstybėse narėse:

- 1) bedarbio pašalpomis;
- 2) ligos ir sveikatos priežiūros išmokomis;
- 3) motinystės atostogomis, tėvystės atostogomis, vaiko priežiūros atostogomis ir susijusiomis išmokomis;
- 4) neįgalumo išmokomis;
- 5) senatvės ir maitintojo netekimo išmokomis;
- 6) išmokomis dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų.

13. Valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad tyrėjai turėtų galimybę susipažinti su naujausia, išsamia, patogia naudoti ir aiškiai suprantama informacija apie savo socialinės apsaugos teises ir pareigas, ir užtikrinti, kad teisės – nesvarbu, ar jos būtų įgytos pagal privalomas, ar pagal savanoriškas sistemas – būtų išsaugomos, kaupiamos ir (arba) perkeliamos, neatsižvelgiant į užimtumo ir savarankiško darbo statusą, sienas, ekonomikos sektorius, per visą asmens profesinį gyvenimą ar konkrečiu ataskaitiniu laikotarpiu ir tarp skirtingų sistemų konkrečioje socialinės apsaugos srityje.

14. Valstybėms narėms, kurios siekia padidinti pagal papildomas fiksuotų įmokų modelio sistemas kaupiamų lėšų dalį, rekomenduojama skatinti taikyti pensijų fondo RESAVER teikiamus sprendimus, kuriais užtikrinama, kad nebūtų taikomas teisių įgijimo laikotarpis ir turto perdavimo mokesčiai.
15. Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti konkrečias priemones, kuriomis būtų remiami ankstyvosios karjeros tyrėjai, atitinkantys šios rekomendacijos 5 punkte nurodytus R1 ir R2 profilius. Atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, tokios konkrečios priemonės galėtų apimti veiklą, kuria siekiama:
- a) teikti pradedantiesiems tyrėjams socialinę apsaugą ir darbo sąlygas, taikomas tyrėjams kituose karjeros etapuose, užtikrinant adekvačias pajamas;
 - b) teikti ankstyvosios karjeros tyrėjams finansines ir socialinės apsaugos paskatas;
 - c) skatinti, kad visų sektorių darbdaviai naudotų paskatas ankstyvosios karjeros tyrėjams įdarbinti, visų pirma pagal nuolatinės arba neterminuotos darbo sutartis, ir šias paskatas remti;
 - d) skatinti ir pripažinti tarpinstitucinį, tarpsektorinį, tarpdalykinį ir geografinį judumą, įskaitant virtualų judumą;

- e) skatinti akademinės bendruomenės, mokslinių tyrimų finansuotojų ir kitų susijusių ekosistemos subjektų, visų pirma pramonės ir kitų įmonių, taip pat viešųjų ir ne pelno organizacijų bendradarbiavimą, susijusį su reikalingais ir teikiamais įgūdžiais, kad atitinkamuose sektoriuose būtų skatinama įdarbinti reikalingus tikslinius įgūdžius atitinkančius aukštos kvalifikacijos tyrėjus;
- f) skatinti ankstyvosios karjeros tyrėjų dalyvavimą mokslinių tyrimų grupėse, vengiant reikalauti atlikti užduotis, nesusijusias su jų moksliniu mokymu.

Tarpsektorinei ir tarpdalykinei karjerai, verslumui ir inovacijoms kvalifikuoti tyrėjai

16. Pradedančiojo tyrėjo tikslas – lavinti mokslinių tyrimų mąstyseną, puoselėti mąstymo lankstumą, kūrybiškumą ir intelektualinę autonomiją vykdant originalų ir konkretų mokslinių tyrimų projektą. Valstybėms narėms rekomenduojama imtis tinkamų veiksmų siekiant skatinti, kad doktorantūros studijos būtų orientuotos į tuos tikslus, be to, suderinamos su sąveikiomis karjeros galimybėmis visuose atitinkamuose sektoriuose ir atvirojo mokslo praktika, be kita ko, pasinaudojant „ResearchComp“, inovatyvių doktorantūros studijų principais, Europos elgesio kodeksu mokslinių tyrimų etikos klausimais ir visomis kitomis būsimomis iniciatyvomis siekiant stiprinti universaliuosius tyrėjų įgūdžius.

17. Komisijai rekomenduojama imtis veiksmų siekiant remti ir sudaryti palankesnes sąlygas „ResearchComp“ naudojimui, skatinti keistis gerąja patirtimi ir prireikus apsvarstyti galimybę ateityje peržiūrėti kompetencijų sistemą, atsižvelgiant į mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos ir darbo rinkos raidą.
18. Valstybėms narėms rekomenduojama itin daug dėmesio skirti programoms, kuriomis siekiama stiprinti universaliuosius įgūdžius, kurių reikia tyrėjams, kad jie galėtų dalyvauti žinių valorizacijos veikloje ir užsiimti verslu. Tokios programos galėtų apimti informuotumo didinimo veiklą ir mokymus atitinkamomis temomis, įskaitant intelektinės nuosavybės valdymą, standartizaciją, pramonės ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimą, akademinės bendruomenės ir viešojo administravimo sektoriaus bendradarbiavimą, įskaitant veiklą, kuria siekiama mokslo indėlio į politiką, ir bendradarbiavimą su visuomene.
19. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama skatinti akademinės bendruomenės, pramonės, kitų įmonių, viešojo administravimo institucijų, ne pelno sektoriaus ir visų kitų atitinkamų ekosistemos subjektų sąveiką ir bendradarbiavimą, įskaitant partnerystes, ir užtikrinti, kad doktorantūros studijos ir tikslinis mokymas būtų plėtojami arba bendrai plėtojami remiantis faktiniais atitinkamų šalių įgūdžių poreikiais, be kita ko, remiantis geriausios patirties pavyzdžiais, įgyvendinamais pagal esamas Sąjungos ir valstybių narių lygmens programas.

Parama tokiai sąveikai ir bendradarbiavimui yra ypač rekomenduojama srityse, kuriose reikia specialių įgūdžių, susijusių su pažangiausios mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros naudojimu.

20. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama imtis veiksmų, kad būtų skatinamas tyrėjų novatoriškumas ir verslus mąstymas, įskaitant investicijų paieškai būtinus įgūdžius, siekiant sudaryti sąlygas asmenims, kurie imasi verslo karjeros, susieti savo žinių kūrimo gebėjimus su žinių valorizacijos įgūdžiais, novatoriškas idėjas paversti verslu ir skatinti inovacijas bei pažangą.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas verslumo ir novatoriškumo skatinimui moterų tarpe, taip pat moterų vadovaujamų atskirtųjų įmonių kūrimui. Toks pat požiūris turėtų būti numatytas mažumų ir marginalizuotų grupių atveju.

Valstybės narės galėtų apsvarstyti galimybę taikyti priemones, kuriomis būtų mažinama verslo karjerą pradedantiems tyrėjams kylanti potenciali rizika, be kita ko, suteikiant galimybę grįžti į ankstesnę karjeros trajektoriją.

21. Valstybėms narėms rekomenduojama imtis veiksmų, kuriais būtų padedama plėtoti ir teikti tikslinį mokymą, skatinamos visą gyvenimą trunkančio tyrėjų įgūdžių tobulinimo ir perkvalifikavimo galimybės ir skatinamas tarpsektorinis ir tarpdalykinis judumas.
- Valstybėms narėms taip pat rekomenduojama imtis būtinų veiksmų, kad būtų propaguojama sąžininga ir skaidri formaliojo mokymo ir savišvietos galimybių, įskaitant mokymą darbo vietoje, patvirtinimo procedūra.

22. Komisijai rekomenduojama imtis šių veiksmų rengiant iniciatyvas, kuriomis skatinamas tarpsektorinis talentų judėjimas:
- a) remti valstybių narių tarpusavio mokymąsi, remiantis Komisijos nustatytais tarpsektorinio judumo programų modeliais, trijose prioritetinėse srityse:
 - 1) akademinės bendruomenės ir neakadminių sektorių bendradarbiavimo stiprinimas;
 - 2) tyrėjų, novatorių ir kitų mokslinių tyrimų ir inovacijų srities talentų mokymo ir mokymosi visą gyvenimą gerinimas;
 - 3) verslumo, universaliųjų įgūdžių ir dalyvavimo veikloje, kuria didinamas socialinis poveikis, skatinimas tyrėjų tarpe;
 - b) stiprinti tarpsektorinio judumo elementus esamose tyrėjų judumo priemonėse ir papildyti juos naujomis priemonėmis, kai manoma, kad tai būtina;
 - c) didinti informuotumą apie tarpsektorinio judumo programas, pasitelkiant šios rekomendacijos 33 punkte nurodytos EMTE talentų platformos padalinį.

23. Valstybėms narėms rekomenduojama apsvarstyti galimybę sukurti nacionalines programas, kuriomis būtų skatinamas tarpsektorinis judumas vienoje ar keliose iš trijų prioritetinių sričių, nurodytų šios rekomendacijos 22 punkte.
24. Valstybėms narėms rekomenduojama dėti visas būtinas pastangas, siekiant skatinti šalinti esamas struktūrines ir administracines kliūtis, kurios gali trukdyti arba užkirsti kelią judumui tarp sektorių, be kita ko, padedant tyrėjams įveikti šeimos ir asmenines judumo kliūtis, remiant profesinių veiklų sąveikumą, kai taikoma, ir sudarant palankesnes sąlygas laikinam arba nuolatiniam judumui, nesudarant kliūčių linijinėms mokslinių tyrimų srities karjeros trajektorijoms.
25. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama skatinti tarpdalykinį tyrėjų judumą, be kita ko, tinkamai atsižvelgiant į kliūtis, pavyzdžiui, pripažinimo trūkumą ir sunkumus gauti finansavimą iš tradicinių šaltinių, ir šalinant tokias kliūtis.

Karjeros vertinimas, raida ir augimas

26. Valstybėms narėms rekomenduojama remti geografinio, tarpsektorinio, tarpinstitucinio, tarpdalykinio ir transdalykinio judumo, kaip svarbios mokslo žinių ir profesinio tobulėjimo bet kuriuo tyrėjo karjeros etapu stiprinimo priemonės, vertės pripažinimą. Paaiškėjo, kad virtualus judumas yra vertingas dalykas, ir taip pat galima apsvarstyti jo galimybę. Vertinimo ir atlygio sistema turėtų būti užtikrinta, kad nenukentėtų nelinijinės, daugialypės karjeros ir mišrios trajektorijos.

27. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama skatinti ir remti tyrėjų vertinimo ir atlygio sistemas:
- a) kurios būtų grindžiamos kolegų ir kitų tinkamų ekspertų nešališku kokybiniu vertinimu, kurį atlikti padeda atsakingai naudojami kiekybiniai rodikliai;
 - b) pagal kurias būtų atlyginama už jų mokslinių tyrimų kokybę ir galimą jų poveikį visuomenei, mokslui ir inovacijoms;
 - c) kuriose būtų pripažįstami įvairūs rezultatai, inter alia, leidiniai, duomenų rinkiniai, programinė įranga, metodika, protokolai, patentai, įvairi veikla, inter alia, mentorstė, mokslinių tyrimų priežiūra, vadovavimo funkcijos, verslumas, FAIR duomenų valdymas (vadovaujantis randamumo, prieinamumo, sąveikumo ir pakartotinio naudojimo principais), tarpusavio vertinimas, mokymas, žinių valorizacija, pramonės ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimas, įrodymais pagrįsto politikos formavimo rėmimas, bendravimas su visuomene, taip pat įvairi praktika, inter alia, atvirasis mokslas, dalijimasis žiniomis ir duomenimis ankstyvuoju etapu ir atviras bendradarbiavimas, taip pat visa šios rekomendacijos 26 punkte nurodyta judumo patirtis;
 - d) kuriomis būtų užtikrinama, kad tyrėjo profesinė veikla atitiktų aukštus etikos standartus ir sąžiningumo principą, joje būtų tinkamai vykdomi moksliniai tyrimai ir būtų vertinama gera praktika, įskaitant atvirą praktiką, taikomą dalijantis mokslinių tyrimų rezultatais ir metodika, kai tai įmanoma;

- e) kuriose būtų taikomi vertinimo kriterijai ir procesai, kuriais atsižvelgiama į mokslinių tyrimų dalykų ir nacionalinių aplinkybių įvairovę;
- f) kuriomis būtų remiama tyrėjų profilių ir karjeros trajektorijų įvairovė ir vertinamas ne tik individualus indėlis, bet ir grupių vaidmuo, bendradarbiavimas bei tarpdalykiškumas;
- g) kuriomis būtų užtikrinta lyčių lygybė, lyčių pusiausvyra, lygios galimybės ir įtraukumas.

Siekiant užtikrinti šiame punkte išvardintų rekomendacijų įgyvendinimo nuoseklumą, valstybės narės raginamos skatinti tęstinį vertinimo ir atlygio procese dalyvaujančių subjektų mokymą.

28. Valstybės narės raginamos skatinti organizacijas jungtis prie koalicijų, aljansų ar iniciatyvų, sukurtų siekiant plėtoti vertinimo sistemas pagal šios rekomendacijos 27 punkte išdėstytas rekomendacijas. Valstybės narės taip pat raginamos, atsižvelgiant į savo kompetencijos sritį, šalinti nacionalines administracines arba teises tokios mokslinių tyrimų vertinimo raidos kliūtis ir padėti užkirsti kelią bet kokiems prieštaravimams ar nesuderinamumams, kurių gali kilti taikant šios rekomendacijos 27 punkte išdėstytas rekomendacijas, tarp mokslinių tyrimų, tyrėjų ir mokslinių tyrimų organizacijų vertinimo.

29. Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti priemones, įskaitant konsultavimo ir mentorystės mechanizmus, kuriomis užtikrinama, kad tyrėjai, visų pirma pradedantieji, žinotų apie galimybes visuose atitinkamuose sektoriuose, taip pat skatinti karjeros įvairinimo kultūrą, kad būtų užtikrintas geresnis asmeninis ir profesinis tobulėjimas. Šiuo atžvilgiu valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama remti profesinio konsultavimo ir paramos paslaugų teikimą, pvz., EURAXESS, kad būtų skatinamas tarpsektorinis, tarpdalykinis ir geografinis judumas, taip pat verslo veiklos kūrimas ir plėtojimas.
30. Valstybėms narėms rekomenduojama propaguoti sąžiningą, lygybės principu grindžiamą, įtraukią, skaidrią, struktūrizuotą ir lyčių požiūriu vienodą karjeros pradžios ir augimo sistemą, skirtą tyrėjams akademinėje bendruomenėje ir apimančią net aukščiausių pareigų lygmenį. Šiuo atžvilgiu valstybėms narėms rekomenduojama apsvarstyti galimybę plėtoti į karjeros raidos, garantuojančios nuolatinį darbą, sistemą panašias sistemas, traktuojamas kaip apibrėžta tvarka, pagal kurią nuo terminuotos darbo sutarties teigiamo vertinimo atveju gali būti pereita prie nuolatinės darbo vietos.

31. Valstybėms narėms rekomenduojama imtis ryžtingų veiksmų, kad būtų sukurtos palankios, patrauklios ir konkurencingos sąlygos mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklai vykdyti ir tyrėjams grįžti iš užsienio. Tarp šių priemonių galėtų būti šios priemonės (sąrašas nebaigtinis):
- a) paskatos didinti mokslinių tyrimų veiklos patrauklumą, atsižvelgiant į poreikį užtikrinti sąžiningą konkurenciją dėl talentų;
 - b) tyrėjams taikomų teisinių ir administracinių reikalavimų supaprastinimas;
 - c) investicijos į mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemą, įskaitant paramą tinklaveikai Sąjungoje ir už jos ribų, siekiant sujungti ir integruoti nacionalines mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemas su Europos mokslinių tyrimų tinklais ir užtikrinti didesnę nacionalinių pajėgumų ir aukšto lygio mokslinių tyrimų ir technologijos infrastruktūrų matomumą;
 - d) keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, susijusiais su patrauklios, saugios, įtraukios, lyčių lygybės principu pagrįstos ir konkurencingos mokslinių tyrimų ir inovacijų aplinkos kūrimu, net kiek tai susiję su atlygio, darbo sąlygų ir paslaugų gerinimu, ir administracinių bei kalbinių kliūčių užsienio ir tarptautiniu mastu judiems tyrėjams mažinimas;

- e) grįžimo ir reintegracijos į profesinę veiklą išmokos ir patrauklios darbo vietos grįžtantiems tyrėjams;
- f) galimybė eiti dvigubas pareigas skirtingose valstybėse narėse įsteigtose institucijose, taip skatinant žinių perdavimą, įgūdžių ugdymą, bendradarbiavimą ir užkertant kelią talentų nutekėjimui;
- g) išnagrinėti galimybes taikyti bendrą požiūrį į mokslinių tyrimų infrastruktūros darbuotojus, ypač Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciumo (ERIC) atveju.

Komisijai rekomenduojama remti valstybių narių pastangas, be kita ko, sudarant sąlygas užtikrinti Sąjungos programų ir Sąjungos bei nacionalinių programų sinergiją.

32. Komisijai rekomenduojama imtis šių veiksmų, kuriais būtų skatinamas labiau subalansuotas talentų judėjimas:

- a) remti valstybių narių tarpusavio mokymąsi, atsižvelgiant į jų mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemų reformą, be kita ko, skelbiant kvietimus pareikšti susidomėjimą kurti praktikos bendruomenę, kurioje valstybėms narėms būtų rengiami mokymai ir teikiamos konsultacijos, remiantis sėkmingais būdais ir sprendimais, kuriais sudaromos sąlygos labiau subalansuotam talentų judėjimui;

- b) stebėti judumo srautus Sąjungos viduje ir su trečiosiomis šalimis, pasitelkiant interaktyvų talentų judėjimo žemėlapi šios rekomendacijos 40 punkte nurodytame Mokslinių tyrimų srities karjeros stebėjimo centre;
- c) sudaryti palankesnes sąlygas tarpvalstybiniam ryšiams su mokslinių tyrimų ir inovacijų diasporos ir trečiųjų šalių bendruomenėmis ir sudaryti palankesnes sąlygas talentų pritraukimui ar grįžimui, pasitelkiant šios rekomendacijos 33 punkte nurodytos EMTE talentų platformos padalinį;
- d) skatinti subalansuotą talentingų tyrėjų judėjimą Sąjungos lygmeniu, stiprinant žmogiškojo kapitalo bazę, kurią sudarytų daugiau verslių, vadovaujančių ir geriau parengtų tyrėjų ir novatorių.

Mokslinių tyrimų srities karjeros rėmimo veiksmai

33. Komisijai ir valstybėms narėms rekomenduojama imtis tinkamų priemonių EURAXESS portalams, paslaugoms ir tarptautiniam aspektui stiprinti ir sukurti EMTE talentų platformą kaip vieno langelio principu veikiančią internetinę sistemą, skirtą visų sektorių tyrėjams ir institucijoms, nustatant naują valdymo sistemą ir atitinkamų nacionalinių įstaigų bei institucijų, dalyvaujančių teikiant paslaugas, koordinavimo vaidmenį. EMTE talentų platforma turėtų sudaryti sąlygas:
- a) tyrėjams valdyti savo mokymosi ir mokymo galimybes ir karjerą;

- b) mokslinių tyrimų ir inovacijų institucijoms, darbdaviams ir finansuotojams vykdyti tinklaveiką, geriau valdyti savo talentų rezervus, bendradarbiauti ir keistis geriausios praktikos pavyzdžiais, kartu sudarant palankesnes sąlygas talentams pritraukti ir išsaugoti ir gerinti duomenis, kad būtų galima geriau suprasti judumo tendencijas visoje Europoje ir už jos ribų.

Paslaugos galėtų būti išplėstos, kad apimtų talentų ugdymo ir karjeros valdymo paslaugas, daugiausia dėmesio skiriant visų atitinkamų visuomenės sektorių, įskaitant akademinę bendruomenę, tyrėjams.

34. Komisijai rekomenduojama užtikrinti EMTE talentų platformos ir kitų atitinkamų Sąjungos ir nacionalinių iniciatyvų, įskaitant „Europass“, ESCO ir EURES, sąsajas ir sąveikumą, kad būtų parengtas patobulintas platformos ir pagrindinio paslaugų centrų tinklo valdymo modelis, siekiant užtikrinti, kad būtų geriau tenkinami tyrėjų ir mokslinius tyrimus atliekančių organizacijų poreikiai.
35. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama pripažinti, kad svarbu patvirtinti ir įgyvendinti šios rekomendacijos 36 punkte nurodytą Tyrėjų chartiją.
36. Šios rekomendacijos II priede pateikta nauja Tyrėjų chartija turėtų pakeisti Rekomendacijos 2005/251/EB priede pateiktą Mokslininkų chartiją ir kodeksą. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama skatinti mokslinių tyrimų srities darbdavius ir finansuotojus iš visų sektorių patvirtinti ir įgyvendinti naująją Tyrėjų chartiją, be kita ko, taikant specialias paskatas, kad ji taptų struktūrine priemone tyrėjams ir mokslinių tyrimų srities karjerai remti.

37. Komisijai rekomenduojama suderinti Tyrėjams skirtą žmogiškųjų išteklių strategiją ar bet koki būsimą panašų įgyvendinimo mechanizmą su naująja Tyrėjų chartija ir užtikrinti tęstinumą institucijų, kurios patvirtino senųjų Mokslininkų chartijos ir kodekso principus ir laikėsi Tyrėjams skirtos žmogiškųjų išteklių strategijos, atžvilgiu, visų pirma laikantis nuomonės, kad jos taip pat patvirtina Tyrėjų chartiją, išdėstytą šios rekomendacijos II priede. Komisijai rekomenduojama tas pačias pereinamojo laikotarpio priemones taikyti ir institucijoms, kurios pradėjo Tyrėjams skirtos žmogiškųjų išteklių strategijos įgyvendinimo procesą pagal senuosius Mokslininkų chartiją ir kodeksą.
38. Komisijai rekomenduojama reguliariai peržiūrėti ir pritaikyti visas mokslinių tyrimų srities karjeros rėmimo priemones, atsižvelgiant į faktinius tyrėjų poreikius, koordinuojant veiksmus su valstybėmis narėmis ir atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais.
39. Komisijai ir valstybėms narėms rekomenduojama skatinti ir remti aukštojo mokslo institucijų aljansus, pavyzdžiui, Europos universitetų aljansus, visą Europos aukštojo mokslo, mokslinių tyrimų ir inovacijų sektorių ir visus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, kad jie savanoriškai pagal principą „iš apačios į viršų“ įgyvendintų atitinkamus šioje rekomendacijoje numatytus veiksmus.

Mokslinių tyrimų srities karjeros stebėsena

40. Komisijai ir valstybėms narėms taip pat rekomenduojama ne tik taikyti visa apimančias Europos mokslinių tyrimų erdvės stebėsenos sistemas, bet ir stebėti mokslinių tyrimų srities karjeros Sąjungoje atitinkamus aspektus ir šios rekomendacijos įgyvendinimą, pasitelkiant specialų stebėjimo centrą, nes tai būtų naudinga mokslinių tyrimų bendruomenei, politikos formuotojams, organizacijoms, viešojo administravimo institucijoms ir atitinkamoms organizacijoms Europos ir nacionaliniu lygmenimis. Stebėjimo centras turėtų padėti tyrėjams geriau suprasti iššūkius ir galimybes, taip pat skatinti, kad Europos mokslinius tyrimus atliekančios organizacijos būtų patrauklios didžiausiems talentams, kartu užtikrinant duomenų privatumo apsaugą per visą įgyvendinimo laikotarpį.
41. Stebėjimo centras turėtų atidžiai apsvarstyti ir nustatyti, kokie pagalbinių duomenys būtų svarbūs stebint mokslinių tyrimų srities karjerą. Kai įmanoma, turėtų būti atsižvelgiama į sąsajas su esamais duomenimis ir jiems turėtų būti teikiama pirmenybė, kad būtų sumažinta valstybėms narėms ir visiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams tenkanti administracinė našta. Valstybėms narėms rekomenduojama bendradarbiauti siekiant veiksmingai ir tvariai rinkti stebėjimo centro veiklos įgyvendinimui svarbius duomenis.
42. Komisijos prašoma, remiantis Mokslinių tyrimų srities karjeros stebėjimo centro pateiktais duomenimis, pasiūlyti tolesnes priemones, kuriomis būtų skatinama ir propaguojama mokslinių tyrimų srities karjeros plėtra.

43. Komisijai, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, rekomenduojama apsvarstyti galimybę, kad būtų užmegzti atitinkami ryšiai tarp Mokslinių tyrimų srities karjeros stebėjimo centro ir Europos universitetų strategijoje pasiūlyto Europos aukštojo mokslo sektoriaus stebėjimo centro, kai aktualu, ir taip užtikrinti didesnę Europos mokslinių tyrimų erdvės ir Europos švietimo erdvės sinergiją.
44. Valstybėms narėms ir Komisijai rekomenduojama apsvarstyti galimybę pagal Reglamentą (ES) 2019/1700 surinktus duomenis pritaikyti prie šios rekomendacijos 40 punkte nurodyto stebėjimo centro duomenų poreikių.

Priimta

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
